

OCENA WYBRANYCH PROPOZYCJI ZMIAN W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ

W związku z projektem zmian w podstawie programowej kształcenia ogólnego zaprezentowanym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz ogłoszeniem trwających do dnia 19 lutego 2024 r. prekonsultacji w tym zakresie poniżej prezentujemy listę uwag i zastrzeżeń do wybranych propozycji zmian.

Autorzy poszczególnych uwag:

- 1) Jolanta Dobrzyńska, ekspert oświatowy, członek Narodowej Rady Rozwoju przy Prezydencie RP
- 2) Agnieszka Czachowska, nauczyciel polonista, LO
- 3) Agnieszka Pawlik-Regulska, Stowarzyszenie Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności”
- 4) Hanna Dobrowolska, ekspert oświatowy, Ruch Ochrony Szkoły
- 5) Patrycja Przybyśławska, Szkoła Podstawowa i Liceum św. Tomasza z Akwinu w Józefowie
- 6) dr Artur Górecki, Collegium Intermarium, „Christianitas”
- 7) Bartosz Kopczyński, Towarzystwo Wiedzy Społecznej w Toruniu
- 8) Andrzej Hołowiński, Szkoła Podstawowa i Liceum św. Tomasza z Akwinu w Józefowie
- 9) Marek Puzio, Instytut na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

JĘZYK POLSKI

SZKOŁA PODSTAWOWA

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

(Hanna Dobrowolska, Agnieszka Pawlik-Regulska)

KLASY IV–VI

I. 1.2. Brak rozróżnienia na prozę realistyczną, fantastycznonaukową i utwory *fantasy*

- terminy powinny pozostać, gdyż są potrzebne przy omawianiu takich lektur jak „Hobbit, czyli tam i z powrotem”, opowiadania Stanisława Lema, jednego z najbardziej znanych polskich pisarzy na świecie.

I. 1.3. Skrajnie zubożenie znajomości typów powieści, których rozpoznanie nie jest kłopotliwe dla ucznia i stanowi jedną z podstawowych umiejętności czytelniczych oraz jest zachętą do samodzielnych lektur - terminy powinny pozostać.

I. 1.3. Rezygnacja z umiejętności rozpoznawania takich gatunków literackich jak dziennik, pamiętnik, nowela

- Dziennik i pamiętnik to formy ukazujące bogactwo wewnętrzne autora, skłaniające do autorefleksji, powinny się pojawić i być zachętą do prowadzenia własnych tego typu zapisków; uczniowie chętnie piszą dziennik lub pamiętnik, wcielając się w bohaterów literackich.
- Nowela jako krótka zwięzła forma bardzo dobrze nadaje się na lekcje języka polskiego, ukazuje funkcję społeczną i interwencyjną drukowanego słowa w XIX wieku, co warto porównać ze współczesnymi reklamami społecznymi, które pełnią podobną funkcję interwencyjną – powinno zostać ze współczesną obudową (reklama społeczna dziś).

I. 1.6. Uczniowie nie będą rozpoznawać liczby sylab w wersie i badać związku jej powtarzalności [lub celowych niezgodności] z melodyką utworu, co bardzo zuboży świadomy odbiór poezji [nie będzie znane pojęcie np. 8- czy 13-zgłoskowca!]. Uniemożliwi to samodzielne próby poetyzowania wg tradycyjnych zasad wersyfikacji – powinno pozostać.

I. 1.16. Usunięcie „określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi” - usunięcie jednej z kluczowych funkcji czytania, jaką jest zestawienie i porównanie świata wewnętrznego bohatera literackiego [przeżycia, uczucia, motywacje etc.] z osobistym doświadczeniem ucznia - – powinno pozostać w celu pobudzenia go do refleksji, jego wzbogacenia i rozwoju.

I. 2.1. Wykreślenie konieczności identyfikowania wypowiedzi jako tekst publicystyczny

- We współczesnym świecie konieczna jest umiejętność czytania tekstów publicystycznych i rozumienia ich, dlatego należy ją ćwiczyć już na tym poziomie kształcenia, w klasach IV-VI.

I. 2.9. Usunięcie kluczowych elementów rozpoznawania cech dzieła filmowego to radykalne zubożenie umiejętności świadomego odbioru tekstu kultury; dzieci oglądają dużo

filmów i od pierwszych klas szkoły podstawowej należy uczyć je mądrej analizy dzieła filmowego i krytycznego podejścia do budowanej przez reżysera kreacji świata przedstawionego.

II. 1.7 i II. 1.11. Rezygnacja z rozumienia funkcji i sensu stosowania środków językowych [stopniowanie, rodzaje wypowiedzeń] do opisu świata - skutek: ograniczenie umiejętności ucznia jedynie do rozpoznawania środków językowych, brak nakierowania na rolę, jaką powinien pełnić język. Powinno pozostać.

Uzasadnienie: Powyższe zmiany programowe są skrajnie nienowoczesne, to powrót do mechanicznego odtwarzania wiedzy. Brak jest oczekiwania stosowania przez ucznia informacji w praktyce i przetwarzania zdobytej wiedzy, a także krytycznego odbioru tekstów kultury.

III. Tworzenie wypowiedzi

2.1 Rezygnacja z kształtowania umiejętności pisania sprawozdania (z filmu, spektaklu, wydarzenia), podczas gdy w kl. VII-VIII wymaga się umiejętności pisania recenzji

- Sprawozdanie to forma prostsza niż recenzja, która jest pewnym etapem, przygotowaniem do pisania recenzji, wymaganej w klasach VII-VIII. Daje możliwość świadomego odbioru filmów czy spektakli dzięki pisaniu sprawozdań z wyjść do kina czy teatru.

Lektury obowiązkowe – powinny pozostać:

- **Adam Mickiewicz „Powrót taty”** – łatwy w recytacji, umożliwia dramę; brak uzasadnienia dla usunięcia;
- **Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz”** – **kluczowe jest konkretne określenie co najmniej 3 fragmentów** [dotychczasowe propozycje były bardzo celne], z którymi zapozna się każdy uczeń w szkole podstawowej, **natomiast w szkole średniej uczniowie powinni się zapoznać z całością eposu narodowej.** Nieoznaczona fragmentaryzacja jest błędnym rozwiązaniem; skutkuje nieujednoliconym obrazem dzieła o istotnym kulturotwórczym charakterze. Uczniowie zostaną pozbawieni konieczności zapoznania się z całością eposu narodowej, która odegrała tak znaczącą rolę w XIX wieku – przywrócić.
- **Juliusz Słowacki „W pamiętniku Zofii Bobrówny”** – utwór prosty i lubiany, uczniowie często uczą się go na pamięć. Usunięcie sprawi, że uczeń nie zetknie się z żadnym utworem jednego z najważniejszych poetów doby romantyzmu w SP - zachować.
- **koniecznie przywrócić pieśni i piosenki patriotyczne** - są one powszechnie lubiane i wykorzystywane podczas uroczystości szkolnych; świąt kalendarzowych, integrujące społeczność szkolną; dają wiele możliwości wykonawczych, organizacji konkursów itp., stanowią cenną łącznik międzypokoleniowy; można popularyzować współczesne i młodzieżowe wykonania.

Klasy VII-VIII

I. 1.2. „[R]ozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym :-pamiętnik”

- Literatura pamiętnikarska to obszerny dział literacki, dzięki któremu poznajemy autentyczne doświadczenia poprzednich pokoleń, **należy zostawić pamiętnik i warto też dodać tu dziennik.** Uczniowie chętnie czytają książki dla młodzieży, które zawierają fragmenty dziennika, co inspiruje ich do redagowania samodzielnie takich form wypowiedzi.

I. 1.10. Usunięcie podstawowego dla interpretacji wielu utworów kontekstu kulturowego i historycznego **jest nieuzasadnione, powinno pozostać**

- Omawianie dzieł literackich powinno przebiegać w odniesieniu do dziejów historycznych, a nie być wyabstrahowane z kontekstu kulturowego i historycznego. Kontekst pomaga dzieciom lepiej zrozumieć znaczenie utworu, jego sens.

I. 1.12. Nieuzasadniona rezygnacja z próby recytacji, która **zdecydowanie powinna pozostać w podstawie**

- Recytacja ma wiele walorów: ćwiczy pamięć, pomaga zrozumieć tekst literacki i jego przesłanie, uczy interpretacji głosowej tekstu, ćwiczy dykcję, poprawność prozodyczną i wymowy, uczy wystąpień publicznych i do nich przygotowuje (do rozmów kwalifikacyjnych, autoprezentacji, wygłaszania referatów, prezentacji projektów etc.).

II. 1.1. Utrata dźwięczności w wygłosie jest ściśle związana z upodobnieniami fonetycznymi pod względem dźwięczności i **powinna pozostać**, ponieważ pomaga zrozumieć rozbieżności pomiędzy wymową a pisownią.

II. 2.1. Należy pozostawić pojęcie skrótu i skrótowca (bez wprowadzania ich typów) oraz ukazać różnice pomiędzy nimi i zasady poprawnej odmiany, a także zapisu - to element użytkowy języka, wiedza, która przyda się w zastosowaniu praktycznym.

II. 2.5. Należy pozostawić wyróżnianie środowiskowych i regionalnych odmian języka - to ciekawy i atrakcyjny temat, który ukazuje bogactwo polszczyzny, a nie zajmuje dużo miejsca w programach, można też ciekawie poprowadzić lekcje w oparciu o teksty regionalne czy gwary środowiskowe, w kontekście małych ojczyzn.

III. 1.8. Należy **pozostawić rozpoznanie i rozróżnianie środków perswazji i manipulacji w tekstach kultury reklamowych oraz określanie ich funkcji**

- Wykreślenie tego elementu zubaża umiejętność krytycznego odbioru tekstów reklamowych, które otaczają dzieci od najmłodszych lat i **czyni ucznia podatnym na manipulację.**

III. 2.1 Należy przywrócić pisanie życiorysu, CV, listu motywacyjnego

- To cenna, przydatna w życiu w świecie współczesnym umiejętność, którą młodzież powinna posiadać, aplikując do różnych projektów, już w szkole podstawowej biorąc udział w wolontariatach czy nieco później szukając pracy. Należy zaznaczyć, że temat ten nie pojawia się w podstawie programowej dla LO i T.

IV. 4. Nie wykreślać egzemplifikacji form uczestnictwa w projektach i konkursach: umiejętności tworzenia różnorodnych prezentacji, projektów wystaw, realizacji krótkich filmów z wykorzystaniem technologii multimedialnych

- Są to formy wykorzystujące nowoczesne technologie, którymi młodzież chętnie się posługuje. Zamieszczenie ich w podstawie programowej będzie mobilizować nauczycieli do korzystania z tych różnorodnych form i uczenia tego uczniów.

(Hanna Dobrowolska, Agnieszka Pawlik-Regulska, Patrycja Przybysławska)

Lektury obowiązkowe:

· **przywrócić/dodać: jedna z dwóch powieści historycznych Henryka Sienkiewicza „Krzyżacy” lub „Quo vadis”**

- Uczniowie szkoły podstawowej powinni poznać dzieło noblisty, którego powieści historyczne odegrały znaczącą rolę w kształtowaniu poczucia dumy narodowej w czasach zaborów, a ich kolejne odcinki publikowane w prasie wyczekiwane były przez czytelników z ogromnym zainteresowaniem. Dodać należy, że powieść „Quo vadis” została przetłumaczona na 57 języków, w tym na arabski, japoński, a także esperanto i opublikowana w ponad 70 krajach i doczekała się kilku ekranizacji zrealizowanych przez Włochy, Francję, USA i dopiero na końcu przez Polskę, a pierwszy film niemy na podstawie powieści Sienkiewicza powstał już w 1901 roku. Fenomen ten można porównać do obecnego trendu oglądania seriali, aby młodzież lepiej zrozumiała znaczenie tych powieści.

· **koniecznie przywrócić „Redutę Ordona” Adama Mickiewicza**

- Jest to perła literatury, utwór dość krótki, a zarazem pełen emocji i bogactwa językowego, który odegrał znaczącą rolę w kształtowaniu tożsamości narodowej podczas zaborów, kiedy recytowano go na tajnych spotkaniach, a także ukształtował rys obrońcy Ojczyzny i kształtował postawy patriotyczne wielu pokoleń Polaków, czego egzemplifikacją jest m.in. obrona Wizny podczas kampanii wrześniowej przez oddział kpt. Raginisa, a zostało zauważone współcześnie również zagranicą (m.in. utwory muzyczne zespołu „Sabaton”).

· **przywrócić „Śmierć Pułkownika” Adama Mickiewicza**

- Ten piękny wiersz ukazujący topos śmierci wodza, żołnierza jest okazją do rozmowy zarówno o *ars moriendi* i oddawaniu życia za Ojczyznę, jak i dzielnych Polkach, takich jak Emilia Plater, które dawniej angażowały się w walkę za Ojczyznę, a teraz również wstępują do służb mundurowych.
- **„Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza (wybrane fragmenty, inne niż omawiane w klasach IV–VI)**
 - czytanie fragmentów to ważne przygotowanie do przeczytania całości „Pana Tadeusza w szkole średniej, co rekomendujemy.
- **pozostawić wybrane wiersze C. K. Norwida**
 - Uczniowie szkoły podstawowej powinni otrzymać pełny obraz polskiego romantyzmu i poznać utwory wszystkich trzech głównych przedstawicieli tej epoki. Można omówić np. zupełnie przystępny dla uczniów wiersz Norwida „Moja piosnka II”.

Lektury uzupełniające:

- **rekomendujemy dodanie przykładu literatury pamiętnikarskiej – książki Anny Szatkowskiej pt. „Był dom”**

Uzasadnienie: Są to wspomnienia córki Zofii Kossak-Szczuckiej, Anny Szatkowskiej (ur. 1928), która spędziła szczęśliwe dzieciństwo w podcieszynskim dworze w Górkach, jako szesnastolatka brała udział w Powstaniu Warszawskim jako sanitariuszka, a następnie wraz z matką wyemigrowała przez Szwecję do Anglii i Szwajcarii, gdzie założyła rodzinę. Co znaczące część wojennych wspomnień (rozdział pt. „Powstanie”) jest odtworzeniem powstańczych bardzo emocjonalnych, pisanych „na żywo” zapisków 16-letniej Anny i jej przyjaciółki Ewy, przepięknych, a zarazem dramatycznych, bardzo prawdziwych i nie „cukierkowych”. Książka ta zawiera więc zarówno elementy pamiętnikarskie, jak i fragment dziennika pisanego przez dziewczęta wiekowo zbliżone do uczniów kl VIII. Napisana jest prostym, pięknym językiem, bo autorka pisała ją z myślą o swoich wnukach. Może być świetnym uzupełnieniem „Kamieni na szaniec” i egzemplifikacją formy dziennika oraz pamiętnika. Opinia Władysława Bartoszewskiego na ten książki Anny Szatkowskiej: „Książka «Był dom...» stanowi dla mnie jednak swoiste objawienie. Sztukę prostego, sugestywnego opowiadania o dramatycznych faktach przeżywanej historii II wojny światowej i jej następstw posiadała bowiem Anna w stopniu znakomitym. Okazała się kolejną utalentowaną przedstawicielką rodu Kossaków. Zawdzięczamy jej pasjonujący w swej szczerości i jasności obraz, świadectwo życia Zofii Kossak i jej najbliższych w dobie wielkiej próby serc i sumień, w Polsce ciemnionej i walczącej, wśród wielu ludzi, których już nie ma między nami”.

- **rekomendujemy dodanie powieści Pawła Beręsewicza pt. „Szeptane”**

Uzasadnienie: Książka zaproponowana przez Instytut Badań Literackich PAN jako jedna z lektur podczas V Olimpiady Literatury i Języka Polskiego dla Szkół Podstawowych w roku szkolnym 2023/2024. Jej bohaterami są uczniowie, którzy próbują na różne sposoby zarobić

pieniądze na mecz piłki nożnej. Autor podejmuje problematykę przyjaźni, pierwszej miłości, uczciwości w sieci i ukazuje możliwe skutki nieprzemyślanego korzystania z internetu, czyli porusza bardzo ważną, aktualną problematykę, bliską współczesnej młodzieży, angażującej się w przestrzeń wirtualną niekiedy dużo bardziej niż w życie realne.

- **należy pozostawić w lekturach dodatkowych nowele: „Janka Muzykanta” Henryka Sienkiewicza i „Katarynkę” Bolesława Prusa**

Uzasadnienie: Są to teksty przystępne, niezbyt długie, które podejmują ważną problematykę i są egzemplifikacją złotego okresu polskiej nowelistyki. Mogą stanowić również wzór dla uczniów i pomoc w szlifowaniu własnego warsztatu pisarskiego dzięki umiejętności określenia punktu kulminacyjnego, zwrotów akcji, puenty, które to elementy twórcze oceniane są podczas egzaminu ósmoklasisty w formie opowiadania.

- **należy pozostawić zapis: „wybrane przez nauczyciela”, aby podkreślić autonomię nauczyciela w doborze środków i metod nauczania w myśl art. 12 pkt 2 Karty Nauczyciela.**

JĘZYK POLSKI

ZAKRES PODSTAWOWY I ROZSZERZONY – LO i Technikum

Cele kształcenia – wymagania ogólne

(Agnieszka Czachowska, Agnieszka Pawlik-Regulska, Patrycja Przybyławska)

I. 10. Budowanie systemu wartości na fundamencie prawdy, dobra i piękna oraz szacunku dla człowieka – wykreślenie “szacunku dla człowieka” jest nieuzasadnione, należy zostawić.

Uzasadnienie: Szacunek dla każdego człowieka jest fundamentem nowożytnego, a także współczesnego społeczeństwa.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

ZAKRES PODSTAWOWY

I. 2.4. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: „określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej” – należy pozostawić.

Uzasadnienie: Nie da się omawiać dzieł dramatycznych z późniejszych epok literackich, nie odwołując się do początków teatru, nie pokazując pewnej ciągłości, a także przemian gatunków. Kultura i literatura grecka jest jednym z fundamentów naszej cywilizacji śródziemnomorskiej.

II. 2.5. Zróżnicowanie języka. Propozycja wykreślenia: Uczeń „określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie różnych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny” – należy pozostawić.

Uzasadnienie: Aby uczniowie lepiej zrozumieli zjawisko zapożyczeń językowych, należy ukazać je w kontekście historycznym.

III. 1.8. Propozycja wykreślenia z elementów retoryki: Uczeń „rozdziela pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy” – należy pozostawić.

Uzasadnienie: We współczesnym świecie młodzież jest otoczona wszelkimi rodzajami reklam i obowiązkiem szkoły jest pomóc im odczytywać je zgodnie z intencjami reklamodawców, aby nie ulegali manipulacjom.

III. 1.9. Propozycja wykreślenia z elementów retoryki: Uczeń „rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym” – należy pozostawić.

Uzasadnienie: Kłótnie i spory prowadzone często na niskim poziomie dyskursu to w obecnych czasach chleb powszedni wszystkich członków społeczeństwa. Ważne, aby uczniowie poznali zagadnienia erystyczne i zdali sobie sprawę z różnych sposobów rozwiązywania sporów czy

dowodzenia swojej tezy, także tych, które nie bazują na pojęciu prawdy i uczciwości, a także by umieli dokonać oceny pod względem etycznym różnych elementów erystycznych.

III. 2.3. Mówienie i pisanie. Propozycja wykreślenia: uczeń „reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi” – należy pozostawić.

Uzasadnienie: Niezbędne w kształceniu wrażliwości na przemoc werbalną. Ważne jest uczenie młodzieży odpowiednich reakcji na agresję, także słowną, która bardzo często obecna jest w ich środowisku. Należy pokazać sposoby prawidłowych reakcji, co zaznaczone jest w powyższym punkcie, aby uniknąć reakcji przemocowych i eskalacji konfliktów, wzrostu zachowań agresywnych.

III. 2.5. Mówienie i pisanie. Propozycja wykreślenia: uczeń „tworzy formy użytkowe: protokół, opinię, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne, etykietę językową” – należy pozostawić.

Uzasadnienie: To cenne, przydatne w życiu w świecie współczesnym umiejętności, które młodzież powinna posiadać. Ważne jest uczenie dostosowania wypowiedzi do różnych wzorców przy zachowaniu etykiety językowej.

ZAKRES ROZSZERZONY

II. 2.8. Zróżnicowanie języka. Propozycja wykreślenia: uczeń „określa cechy stylu wypowiedzi internetowych oraz wartościuje wypowiedzi tworzone przez internautów” – należy pozostawić.

Uzasadnienie: ze względu na potrzebę przywracania poprawności językowej, zwłaszcza w tekstach pisanych, pożyteczne jest porównywanie materiału z internetu (wypowiedzi bliższe mentalności i codziennej praktyce młodzieży) z tekstami literackimi.

II. 3.2. Komunikacja językowa i kultura języka. Propozycja wykreślenia: uczeń „rozpoznaje i określa funkcję fatyczną i magiczną tekstu” – należy pozostawić.

Uzasadnienie: ulubione książki młodzieży to fantastyka wszelkiego rodzaju; w niej te funkcje są ważne i łatwe do rozpoznania.

(Agnieszka Czachowska, Agnieszka Pawlik-Regulska)

LEKTURA OBOWIĄZKOWA. ZAKRES PODSTAWOWY

Należy pozostawić następujące pozycje:

- **Biblia.**

Uzasadnienie: Rezygnując z fragmentu Pnp, należałoby wprowadzić co najmniej jedną przypowieść z Nowego Testamentu (gatunek wielce potrzebny przy omawianiu literatury XX wieku).

- **„Legenda o św. Aleksym” i „Kroniki” Galla Anonima (fragmenty)**

Uzasadnienie: Bez ukazania wzorców osobowych rycerza, władcy i świętego nie ma możliwości zaprezentowania pełnego obrazu epoki średniowiecza. Ponadto jeśli chodzi o „Kroniki”, jest to jedyny tekst kronikarski poznawany przez uczniów w całym cyklu kształcenia, podczas którego powinni się dowiedzieć, skąd czerpiemy wiedzę o początkach państwa polskiego.

- **Jan Chryzostom Pasek, „Pamiętniki” (fragmenty)**

Uzasadnienie: omówienie z uczniami choć niewielkich fragmentów pozwoli ukazać cechy sarmatyzmu konieczne do zrozumienia innych lektur, np. „Pana Tadeusza” czy „Potopu”.

- **Wiliam Szekspir „Romeo i Julia”**

Uzasadnienie: Poznanie losów kochanków z Werony pozwala uczniom wkroczyć w krąg kanonów literatury europejskiej, do której odwołuje się współczesna kultura, czego wyrazem jest kilkanaście adaptacji filmowych dramatu, z czego ostatnia w reżyserii Stevena Spielberga (*West Side Story*) powstał w 2021 roku. Trudno wyobrazić sobie młodego człowieka, który nie wie, skąd się wzięli Romeo i Julia i ich historia miłosna, która jest jedną z najważniejszych w całej literaturze.

- **Ignacy Krasicki „Hymn do miłości ojczyzny”**

Uzasadnienie: Ignacy Krasicki to najważniejszy przedstawiciel epoki oświecenia w Polsce, nazywany wszak „księciem poetów” i nie wydaje się niczym uzasadnione, że uczniowie szkoły średniej nie przeczytają ani jednego utworu tego poety, szczególnie że z podstawy w szkole podstawowej została wykreślona satyra „Żona modna”, przez co uczniowie poznają jedynie parę bajek poety. „Hymn do miłości ojczyzny” to klasyk gatunku i tematu. Utwór ten był hymnem szkoły rycerskiej i w okresie zaborów funkcjonował nawet jako hymn narodowy. Wykreślanie tego 8-wersowego utworu jest zupełnie niezasadne i szkodliwe. (APR)

- **F. Karpiński, przykład sielanki**

Uzasadnienie: Skoro w języku codziennym pojawiają się sformułowania „sielankowy nastrój, atmosfera”, „to taka sielanka”, oczywiste jest, że młody człowiek powinien w szkole dowiedzieć się, czym jest sielanka, kiedy i kto ją tworzył, powinien poznać gatunek i konwencję sentymentalną jako uzupełnienie klasycyzmu oświeceniowego.

- **Adam Mickiewicz „Konrad Wallenrod”**

Uzasadnienie: Jest to kluczowy utwór dla zrozumienia pewnego typu myślenia romantycznego, a także dylematu tragicznego w wydaniu nowożytnym.

- **Władysław Reymont „Chłopi” (I tom „Jesień”)**

Uzasadnienie: Absolutnie naganne jest pozbawianie młodych Polaków możliwości poznania powieści, za którą jeden z pięciu polskich literatów otrzymał nagrodę Nobla. Szczególnie że jest to utwór przystępny, będący inspiracją dla powstałego ostatnio filmu, który zdobył potrójne Złote Lwy i którego światowa premiera odbyła się podczas Prezentacji Specjalnych Międzynarodowego Festiwalu Filmowego w Toronto, gdzie publiczność przyjęła obraz owacją na stojąco. Film został sprzedany do ponad 40 krajów i pisały o nim liczne zagraniczne czasopisma. To dowód na to, że Noblem Reymonta powinniśmy się szczycić, a nie chować go przed polską młodzieżą! (APR)

- **Stefan Żeromski „Rozdziobią nas kruki, wrony...”**

Uzasadnienie: To krótkie opowiadanie jest esencją wiedzy o powstaniu styczniowym w wielostronnym, obiektywnym ujęciu oraz świetną egzemplifikacją nurtów literackich doby Młodej Polski: impresjonizmu, naturalizmu i ekspresjonizmu.

- **wybór wierszy Juliana Przybosa**

Uzasadnienie: Przyboś to jeden z najwybitniejszych poetów Awangardy Krakowskiej okresu XX-lecia międzywojennego, nurtu literackiego bez którego nie da się uczciwie omówić poezji tej epoki. Powinien zostać choć jeden reprezentant tego nurtu w lekturach obowiązkowych na poziomie podstawowym. (

- **Jan Lechoń**

Z awangardowych zjawisk XX-lecia międzywojennego, obok Przybosa, powinien zostać przynajmniej Jan Lechoń. Jego *Herostrates* to utwór kluczowy dla zrozumienia zmiany w tematycznych „programach” poetyckich po odzyskaniu niepodległości. (A. Cz.)

- **Witold Pilecki „Raport Witolda” – przenieść do lektur obowiązkowych z uzupełniających**

Uzasadnienie: Byłoby to dobre uzupełnienie dla „Opowiadań” Tadeusza Borowskiego, które przedstawiają „człowieka zlagrowanego”, poprzez ukazanie obozu koncentracyjnego z perspektywy oficera, który świadomie podjął się misji przebywania w Auschwitz, by przekazać władzom meldunek o tym, co tak naprawdę dzieje się w obozie.

- **wybrane opowiadanie z „Raportu o stanie wojennym” M. Nowakowskiego**

Uzasadnienie: To krótkie opowiadania świetnie oddają atmosferę stanu wojennego ukazanego z perspektywy również młodych, zwykłych ludzi i z pewnością pomaga zrozumieć, jak wydarzenie to wpływało na losy jednostki. Utwór ten był rekomendowany przez Instytut Badań Literackich PAN jako lektura podczas III Olimpiady Literatury i Języka Polskiego. Będzie to słuszne dopełnienie do opowiadania Olgi Tokarczuk pt. „Profesor Andrews”, w którym stan wojenny został ukazany oczami cudzoziemca.

- **wybór wierszy Tadeusza Gajcego**

Uzasadnienie: Wiersze Gajcego są bardzo dobrym uzupełnieniem dla poezji K. K. Baczyńskiego, odzwierciedlając nieco inną wrażliwość poetycką i dopełniając obraz czasu wojny ukazany oczyma poetów pokolenia Kolumbów.

- **Homer „Odyseja” (fragmenty)**
- **Wergiliusz, „Eneida” (fragmenty)**
- **św. Augustyn, „Wyznania” (fragmenty)**
- **św. Tomasz z Akwinu, „Summa teologiczna” (fragmenty)**

Uzasadnienie: Literatura starożytna to kanon, który dobrze jest znać i który stanowi podstawę kultury śródziemnomorskiej. Z kolei św. Augustyn i św. Tomasz, to nie tylko święci, ale przede wszystkim wielkie umysły doby oświecenia, filozofowie i myśliciele, którzy przyczynili się do rozwoju filozofii i piśmiennictwa europejskiego. Należy pozostawić nauczycielowi co najmniej możliwość omówienia ich jak dopełnienie lektur obowiązkowych.

- **Ponadto uwzględnić: Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz” w całości (!)**

Uzasadnienie: Do tej pory „Pan Tadeusz” omawiany był w kl. VII-VIII szkoły podstawowej w całości i słuszne jest zrezygnowanie z tego pomysłu. Jednak niedopuszczalne jest, aby maturzysta znał tylko fragmenty utworu, który został epopeją narodową i jest perłą polskiego romantyzmu, a czytany był przez Polaków nie tylko w Polsce, ale na całym świecie i do tej pory bardzo doceniany jest przez polską Polonię. Przetłumaczony na ponad 30 języków uważany jest wśród literaturoznawców zagranicznych za „encyklopedię polskości” i zestawiany z wielkimi dziełami literatury europejskiej, takimi jak „Iliada”, „Odyseja”, „Boska komedia” czy epos J. W. Goethego „Herman i Dorota”.

(Agnieszka Czachowska)

Dodatkowe uwagi. Proponuję wybór 1-2 pozycji większych, „żelaznych” lektur z każdej epoki i sformułowanie dla nich również „żelaznych” tematów, czyli zagadnień do omówienia na ich podstawie – w celu zapewnienia jednolitego dla wszystkich absolwentów publicznej szkoły średniej polskiego kanonu kulturowego, np.:

- 1) „Lalka” – społeczeństwo i jego warstwy oraz ich przemiany, romantyzm i pozytywizm w postawie i losach Wokulskiego, Warszawa wtedy i dziś, miłość, zjawisko inteligencji.
- 2) III cz. „Dziadów” – obraz społeczeństwa, mesjanizm, bunt prometejski, męczeństwo młodzieży.

W pozostałych, także obowiązkowych, lekturach można pozostawić większą swobodę nauczycielowi. Współcześnie bardzo trudno jest założyć, że zdążymy „przerobić” jakiś szczegółowo sformułowany program w ciągu określonej liczby godzin, ponieważ poziom poszczególnych grup młodzieży w różnych placówkach jest ogromnie zróżnicowany. To, co bez trudu realizowaliśmy w którejś klasie, może być niemożliwe do omówienia w następnym roczniku tej samej szkoły. Nauczyciel powinien mieć możliwość elastycznego dopasowania

działań do takich sytuacji bez presji realizacji wszystkiego – poza właśnie owymi „żelaznymi” pozycjami. Nie ma więc potrzeby wykreślenia czegokolwiek z listy lektur uzupełniających, bo praktyka pokaże, co się da, a co nie. Nie ma też potrzeby rozdzierania szat nad „nieżelaznymi” pozycjami z lektur obowiązkowych. Realizujemy je, ale – jeśli nie da się inaczej – tylko punktowo, hasłowo, orientacyjnie.

W związku z tym warto byłoby powrócić do zwyczaju drukowania (lub przygotowania w formie cyfrowej) antologii tekstów literackich i fragmentów do każdej części podręcznika. Także uczeń miałby wtedy możliwość zapoznania się z utworami, których nauczyciel nie zdąży z nim omówić na lekcji.

Bardzo warto zalecić czytanie wspólne na lekcjach – także w ramach owej „nauczycielskiej” swobody sposobu omawiania programu. Krótkie formy literackie świetnie się do tego nadają i mamy gwarancję, że uczniowie rzeczywiście się z nimi zapoznają.

Proponuję zrezygnować z konieczności omawiania teoretycznej wiedzy z nauki o języku na rzecz ćwiczenia podstawowych wiadomości i umiejętności językowych w zakresie składni, słowotwórstwa, fleksji, a także ortografii i interpunkcji, bo tu niestety szkoła średnia stoi daleko w tyle za podstawową. Uczniowie nie umieją poprawnie mówić i pisać po polsku i nie wiedzą, czego i dlaczego nie umieją. Pamiętam, że w „starym czteroletnim” liceum podręcznik do gramatyki w klasie I zaczynał się od rozbiórów gramatycznych i logicznych wszystkich rodzajów zdań, także wielokrotnie złożonych. Jest to bardzo potrzebne także w czytaniu ze zrozumieniem, wróćmy do tego.

(Artur Górecki)

Propozycja wykreślenia z wykazu lektur obowiązkowych zakresu podstawowego (m.in.) następujących pozycji: “Pieśni nad Pieśniami”, “Odysei” Homera, “Boskiej komedii” Dantego Alighieri, “Kroniki polskiej” Galla Anonima, “Romea i Julii” Williama Szekspira, “Pamiętników” Jana Chryzostoma Paska, “Nie-Boskiej komedii” Zygmunta Krasińskiego.

Dlaczego pozycje te należy pozostawić?

Dzieła Homera, w tym Odyseja”, są przejawem greckiego geniuszu, który polega na tym, że nie tylko mówi się o działaniu, ale do właściwego działania popycha. To coś więcej niż tylko zbiór, skądinąd bardzo ważnych, odniesień funkcjonujących w kulturze przez wieki. To przykład dzieła kanonicznego, czyli dzieła, które może pomóc człowiekowi wyzwolić w nim jego człowieczeństwo.

Trudno się rozwódzić nad uzasadnieniem wartości Biblii, Homera, Dantego czy Szekspira. Są to dzieła stanowiące krwiobiegi naszej cywilizacji. Ktoś, kto nie rozumie, czym jest kultura zakorzeniania, również czytanie “Kroniki polskiej” uzna za stratę czasu. A to tam właśnie odnajdujemy pierwsze próby pisania o dziejach naszego narodu, których autor, nieznanym z imienia, stara się uchwycić również jego formę, którą jest chrześcijaństwo.

Sarmacka literatura pamiętnikarska wymaga dowartościowania (Kitowicz), a nie ograniczania (Pasek). Krasieński zostaje wyrzucony zapewne za swą przenikliwość w ukazywaniu zła rewolucji. Tymczasem powinien on być czytany obok "Szewców" Witkacego i "Miłosierdzia" Karola Huberta Rostworowskiego.

Należy pamiętać, że literatura dobra literatura (przede wszystkim kanoniczna) nie tylko rozbudowuje wyobraźnię, pokazuje kompletny i powiązany obraz, porządkuje nasze myślenie, ale zapewnia też międzypokoleniową wymianę myśli w obszarze fundamentalnych pytań, które powinien stawiać sobie człowiek w każdym czasie. Proponowane zmiany ową ciągłość próbują definitywnie zerwać, niszczą też kod kulturowy, który stanowi warunek rzeczywistego porozumienia, a nie tylko "komunikowania się" na poziomie doraźnych potrzeb. Zmiany te dezintegrują tożsamość kulturową młodego pokolenia.

Cyprian Norwid pisał:

Narodowy artysta organizuje wyobraźnię

Tak, jak po prostu polityk narodowy

Organizuje siły stanu.

W przedstawionej propozycji niektóre z tych tytułów zostały przeniesionych do zakresu rozszerzonego. Należy jednak pamiętać, że poziom ten w liceum wybiera ok. 27 % maturzystów, a w technikum niespełna 12%.

Warunki i sposób realizacji

(Agnieszka Czachowska, Agnieszka Pawlik-Regulska)

Lektury uzupełniające. Pozostawić:

- **Juliusz Słowacki *Listy do Matki* (fragmenty);**

Uzasadnienie: Ten piękny przykład epistolografii romantycznej może być ważnym przyczynkiem dla lepszego zrozumienia twórczości Juliusza Słowackiego, a zarazem egzemplifikacją literatury epistolograficznej.

- **Maria Konopnicka, wybór wierszy**

Uzasadnienie: Maria Konopnicka to ważna poetka i autorka książek dla dzieci, a także twórca „Roty”, która aspirowała do roli hymnu narodowego i dla wielu Polaków w czasie zaborów takim hymnem była. Niedopuszczalne jest zupełne usunięcie nazwiska tej poetki z podstawy programowej. Nie ma bowiem również żadnego jej utworu w podstawie programowej dla szkoły podstawowej.

· **Tadeusz Peiper, wybór wierszy**

Uzasadnienie: Nauczyciel powinien mieć możliwość omówienia twórczości założyciela Awangardy Krakowskiej, choć nie będzie do tego zobowiązany.

· **wybór wierszy Anny Kamińskiej, Anny Świrszczyńskiej, Julii Hartwig, Stanisława Grochowiaka, Ryszarda Krynickiego, Edwarda Stachury, Adama Zagajewskiego, wybór wierszy**

Uzasadnienie: Nie ma potrzeby usuwać żadnych utworów z lektur uzupełniających. Wierszy powyższych poetów nie trzeba rekomendować. Można jedynie ubolewać, że nie będzie dla nich miejsca wśród lektur obowiązkowych.

· **Stefan Wyszyński „Zapiski więzienne”, Jan Paweł II „Przekroczyć próg nadziei” (fragmenty), „Fides et ratio” (fragmenty), „Tryptyk rzymski”, „Pamięć i tożsamość” (fragmenty)**

Uzasadnienie: Zarówno Jan Paweł II, jak i kardynał Wyszyński to nie tylko przedstawiciele Kościoła, ale przede wszystkim polscy patrioci, mężowie stanu i wielkie umysły. Karol Wojtyła to ponadto utalentowany poeta i dramaturg. Trudno odmówić im wkładu do polskiej myśli, a także literatury, dlatego zdecydowanie należy pozostawić nauczycielom możliwość omówienia fragmentu ich twórczości.

(Marek Puzio)

Wyłączenie możliwości poznania, w ramach szkolnego programu nauczania języka polskiego na poziomie rozszerzonym, twórczości tych dwóch wielkich Polaków – Jana Pawła II i Stefana Wyszyńskiego – swego czasu "duchowych przywódców" Narodu, nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Tym bardziej, że nauczyciel do tej pory miał jedynie możliwość, a nie obowiązek, wyboru ich dzieł do omówienia. Po zmianach taka możliwość miałaby być wyłączona.

Dla znacznej części społeczeństwa polskiego, w tym rodziców posyłających swoje dzieci do szkół, wymienione postacie były i wciąż są autorytetami. Pozbawienie możliwości omawiania, choćby fragmentów ich dzieł, to policzek dla osób chcących wychować swoje dzieci w duchu chrześcijańskiego systemu wartości, który zgodnie z preambułą ustawy - Prawo oświatowe, powinien być respektowany przez oświatę w Rzeczypospolitej Polskiej.

(Artur Górecki)

Na liście proponowanych lektur znalazła się książka „Strużki” Marii Halber, wydana przez wyd. Cyranka przed dwoma miesiącami (sic!). (A jednocześnie, obok, wykreślona "Pamięć i tożsamość".) Autorka deklaruje się jako zadeklarowana feministka, chce zmieniać "kolektywną wyobraźnię", mówi "jestem zaangażowana politycznie" i używa formy "osoby autorskie". Jest przykład zawłaszczania myślenia młodych ludzi i zagospodarowywania go nie

tym, co wiecznotrwałe, ale politycznie poprawne. Rodzi się pytanie, w jaki sposób oceniono przydatność” dydaktyczną” i wychowawczą owej książki? Czy w ogóle autorom zmian znane jest pojęcie kanonu, który oznacza (obiektywną) miarę (prawdy i dobra), z którą człowiek może konfrontować się w różnych momentach swojego życia. Nawet jeśli nie wszystkie lektury zawarte w wykazie należą do kanonu, to jednak, jakieś odniesienie do tego kryterium, winno być stosowane w przypadku każdego autora. Literacki Kanon Autorów winien mieć charakter „mierniczy” kultury. Nie powinno się abstrahować od etyczności w użyciu odpowiednich form: zasada *decorum*, etyczności związanej z retorycznym staraniem o przekonanie do działania oraz etyczności polegającej na przynależności dzieł do uniwersum zakładającego istnienie w każdym człowieku rozumności (*logos*) i wrodzonego celu rozwoju (*telos*).

W wypadku wątpliwości, proponuję wpisać do wykazu Breviarium Kanonu Kultury, oprac. przez dra Pawła Milcarka, wydane w 2021 przez ORE. Wtedy liczbę pozycji “kanonicznych” można ograniczyć, wykreślając wszystkie te, które są ujęte w tym dziele (warto zaznaczyć, że nie jest to zwykła antologia tekstów).

Św. Tomasz z Akwinu pisze w traktacie *O zlu*: Zatem rzemieślnik nie popełnia grzechu, jeśli nie zawsze dzierży w dłoni miarę, ale wtedy, jeśli nie ma jej w dłoni, a zabiera się za cięcie drewna.” Bo ignorancja to nie tylko nieposiadanie jakiejś wiedzy, ale to również celowe lekceważenie jakiejś zasady/prawdy.

HISTORIA

SZKOŁA PODSTAWOWA

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

(Artur Górecki)

Klasa IV

Niesłuszna propozycja wykreślenia znajomości przez ucznia legend o początkach państwa polskiego (II. 2). Trudno nie dostrzec tu przejawów zwężającego, pozytywistycznego postrzegania wiedzy, ale też kolejnego przejawu osłabiania elementów budujących narodową tożsamość. Legendy przechowują bowiem historię, tradycję, życiową mądrość i wartości. Stoją na straży tożsamości i pozwalają trwać pokoleniom w poczuciu wspólnoty z tymi, którzy już odeszli.

Ponadto z podstawy programowej mają zniknąć: Zawisza Czarny, o. Augustyn Kordecki, hetman Stefan Czarniecki (IV. 4, 7). Są to postaci, które, poza tym, że odegrały bardzo konkretną rolę w dziejach naszej ojczyzny, są też przykładem bohaterstwa i wierności prawdzie, mimo różnych osobistych ograniczeń (to też warto ukazywać). Działanie to wpisuje się w cały szereg przedsięwzięć mających na celu rzekome “odczarowywanie” naszej historii poprzez pokazywanie, że wydarzenia (np. obrona Jasnej Góry podczas potopu szwedzkiego), które przez wieki odgrywały niezwykle ważną rolę w świadomości naszego narodu, nie były wcale tak ważne i nie są godne uwagi.

Klasy V-VIII

III. 1,2,3,4. Usunięcie z modułu “Średniowieczna Europa” następujących treści: umiejscowienie w czasie i przestrzeni państwa Franków; umiejscowienie w czasie i przestrzeni nowych państw w Europie; wyjaśnienie przyczyn i skutków rozłamu w Kościele w XI wieku oraz opisywanie relacji między władzą cesarską a papieską; charakteryzowanie przyczyn i skutków krucjat.

Wyrzucenie z PP tych treści (a podobnych “cięć” jest dużo więcej) powoduje, że uczniowie nie są w stanie zrozumieć pewnych istotnych procesów (np. kształtowania się mapy politycznej Europy, której historia nie zaczęła się wraz z powstaniem UE; relacji między władzą świecką a duchowną, która kształtowała się w ramach christianitas), które kształtowały życie religijne, społeczne i polityczne mieszkańców naszego kręgu kulturowego. Brak omówienia krucjat powoduje, że uczniowie skazani będą na posługiwanie się fałszywymi wyobrażeniami, które na ich temat powszechnie funkcjonują, sprowadzając wyprawy krzyżowe wyłącznie do drugorzędnych w ich wypadku czynników społeczno-gospodarczych, albo ukazując rzekomy fanatyzm ich uczestników. Tak czy inaczej, temat, który jest obecny w przestrzeni popkultury nie będzie omówiony w ramach lekcji historii. Jeśli zmiany mają na celu zapisanie w PP wyłącznie ogólnych zagadnień, które miałyby uszczegóławiać nauczyciel w swoim programie nauczania, takiej deklaracji w uzasadnieniu nie znajdujemy, to przedstawiona propozycja tego

warunku nie spełnia. Jest bardzo “nierówna” pod względem szczegółowości poszczególnych wymagań. Najwięcej ucierpiały te, które wskazują na chrześcijańską tożsamość cywilizacji łańskie, w tym naszej kultury narodowej.

***Uwaga natury ogólnej:** Warto zwrócić uwagę na manierę autorów proponowanych zmian, którzy konsekwentnie, wbrew utartemu zwyczajowi językowemu, do formy “uczniów” dopisują “i uczennic” (zob. np. PP dla szkoły podstawowej, Warunki i sposób realizacji). Dotychczas było tak, że gdy ktoś mówił/ pisał “uczniów” i nie zaznaczył inaczej, miał na myśli uczniów obojga płci. Jak widać poprawność polityczna nakazuje to zmieniać.*

(Jolanta Dobrzyńska)

Klasy V-VIII

XXXII.3. Z niezrozumiałych powodów i niesłusznie wykreślony miałby zostać temat o wychowawczym charakterze i dotyczący wiedzy podstawowej, poświęcony szczególnemu bohaterstwu Polaków, np. obrona poczty w Gdańsku, walki o Westerplatte, obrona wieży spadochronowej w Katowicach, bitwy pod Mokrą i Wizną, bitwa nad Bzurą, obrona Warszawy, obrona Grodna, bitwa pod Kockiem.

XXXVII. Z tematu “Początki komunizmu w Polsce” niesłusznie usunięte zostało zagadnienie “uczeń charakteryzuje postawy Polaków wobec nowych władz ze szczególnym uwzględnieniem oporu zbrojnego (żołnierze niezłomni [wyklęci]). Temat żołnierzy niezłomnych oprócz treści informacyjnych ma wpływ wychowawczy i odpowiada okresowi rozwojowemu dzieci w końcowych oddziałach SP.

HISTORIA

SZKOŁA PONADPODSTAWOWA

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

(Jolanta Dobrzyńska)

Informacja dotycząca pozycji projektowanej zmiany w podstawie programowej: historia z 2022 dla LO i T: pkt XLVIII. 5, pkt LVI. 2; historia z 2018 dla LO i T: pkt XLVIII, 4, pkt LVI 4.

Dokonane skreślenia niektórych mocnych a uzasadnionych historycznie zwrotów, jak: “ludobójstwo ludności polskiej (na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej”, czy “prześladowanie Kościoła w okresie stalinizmu” są szkodliwym unikami przed prawdą historyczną. Zastąpione odpowiednio nieoceniającymi zwrotami: “konflikt polsko-ukraiński” i “relacje państwo-Kościół w okresie stalinizmu” otwierają pole dla relatywnych narracji, które na poziomie nauczania szkolnego nie będą mogły być weryfikowane i skutkować będą szkodliwym zamętem poznawczym.

(Hanna Dobrowolska)

Polski Parlament uchwalił w 2016 r. 11 lipca Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej. Zaprzeczanie podjętym uchwałąm skonsultowanym z ekspertami i świadkami jest przekroczeniem przyjętych norm prawnych.

(Jolanta Dobrzyńska)

Informacja dotycząca pozycji projektowanej zmiany w podstawie programowej: historia z 2022 dla LO i T zakres podstawowy: pkt XLVIII.6, XLX.5, zakres rozszerzony pkt L.1.

Usuwanie z podstawy programowej odniesień do postaci historycznych, w tym bohaterów narodowych jest szkodliwe. Zabieg ten nie skutkuje deklarowaną przez autorów redukcją treści, lecz zmianą charakteru nauczanego przedmiotu. Dotychczas dzieje Polski ukazywane bywały także poprzez postaci historyczne. Takie podejście czyni historię przedmiotem żywym i zrozumiałym, o wysoko cenionym wychowawczym charakterze. Przedstawiony projekt zmian już we Wstępie neguje osobiste podejście do historii i jej wychowawczy cel poprzez wykreślenie zapisu: “wzmacnianie poczucia miłości do Ojczyzny przez szacunek i przywiązanie do tradycji i historii własnego narodu oraz jego osiągnięć, kultury i języka ojczystego” Proponowane ujęcie historii okrojone do suchej faktografii, można uznać za przejaw mocno krytykowanego w pedagogice tzw. “encyklopedyzmu”, szkodliwego zwłaszcza w szkole podstawowej.

(Marek Puzio)

Co istotne proponowane zmiany są sprzeczne z celami edukacyjnymi wyrażonymi w preambule ustawy - Prawo oświatowe, w której zapisano m.in.: kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego.

(Jolanta Dobrzyńska)

Informacja dotycząca pozycji projektowanej zmiany w podstawie programowej: Historia z 2022 dla LO i T zakres podstawowy: pkt LV 2 - niesłusznie wykreślone zostało zagadnienie: formy zniewalania Polaków przez reżim komunistyczny (terror fizyczny, propaganda, cenzura) – to istotny zakres wiedzy dla młodych ludzi, bez którego komunizm nie będzie przez nich zrozumiany.

Informacja dotycząca pozycji projektowanej zmiany w podstawie programowej: historia z 2022 dla LO i T zakres podstawowy: pkt LV.3 – zabrakło istotnej wiedzy na temat dotyczący żołnierzy niezłomnych / wyklętych. Informacja o żołnierzach niezłomnych została wykreślona z punktu, który w następstwie wykreślenia przyjął ogólną formę: „uczeń omawia przejawy oporu społecznego wobec komunizmu”. Problematyczne jest przy tym, czy przedstawiciele formacji o charakterze wojskowym mogą być kojarzeni z “oporem społecznym” o zdecydowanie cywilnym charakterze.

Informacja dotycząca pozycji projektowanej zmiany w podstawie programowej: Historia z 2022 dla LO i T zakres rozszerzony. pkt XIII.4, XIX.1, XXII.3, XXXV.4, XLI.6 – w zakresie rozszerzonym nauczania historii zrezygnowano z ważnych dla zrozumienia dziejów Polski i Europy odniesień kulturowych i cywilizacyjnych. Rzecz dotyczy następujących wykreślonych tematów: znaczenia włączenia ziem polskich do cywilizacyjnego kręgu świata zachodniego (łacińskiego), kulturowej roli Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie, wyjaśnienia okoliczności powstania i treść idei „przedmurza chrześcijaństwa”, kluczowego znaczenie utrzymania i przekazywania polskiego kodu kulturowego (wiara, język) dla podtrzymania świadomości narodowej. Ponadto, w temacie “uczeń ocenia z perspektywy polskiej i europejskiej polityczne i cywilizacyjne znaczenie bitwy Warszawskiej” dokonano skreśleń, pozostawiając zredukowane wymaganie “uczeń ocenia znaczenie bitwy warszawskiej”. Zabieg sprawia, że wspomniana ocena odnosi się zaledwie do uczniowskich domniemań, co niesłusznie pomniejsza rangę bitwy.

Warto nadmienić, że w szkołach elitarnych na Zachodzie tematy odnoszące się do cywilizacji, przemian cywilizacyjnych i kultur są uznawane za wyjątkowo ważne dla rozumienia współczesnego świata i szeroko reprezentowane w programach nauczania. Ich całkowite wycięcie z programu polskiej historii jest niewytłumaczalne.

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

SZKOŁA PODSTAWOWA

(Hanna Dobrowolska, Bartosz Kopczyński)

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

(Numeracja dotyczy stanu sprzed zmian)

III. 4, 5. Edukacja. Usunięto: planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy - jest to kluczowe dla budowania samoświadomości i oceny swoich możliwości oraz planowania i perspektywicznego myślenia – należy pozostawić.

VI. 1. Wykreślono strukturę przychodów i wydatków gminy. Ma to kluczowe znaczenie dla zrozumienia zasad funkcjonowania społeczności i powinno zostać utrzymane.

X. 3. Wykreślono podpunkt, traktujący o charakterze reklamy i pozwalający na krytyczne spojrzenie na reklamę. Jest to istotne dla kształtowania kompetencji medialnych i rozpoznaniu dezinformacji.

XI. 8. Ograniczono wiedzę o strukturze sądownictwa. Należy to utrzymać.

XII. 2. Wykreślono zapis o życiorysie politycznym Ojców Europy oraz obywateli polskich, pełniących ważne funkcje w instytucjach unijnych. To wykreślenie może sprawiać wrażenie, jakby Unia wstydziała się swoich Ojców, a owi Polacy swojego zaangażowania w unijne instytucje. Nie należy sprawiać takiego wrażenia ani sugerować polskim uczniom takich podejrzeń. Wszystko, co dotyczy Unii Europejskiej powinno być jawne, jasne i czytelne.

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

SZKOŁA PONADPODSTAWOWA (4-letnie LO i 5-letnie Technikum)

(Bartosz Kopczyński)

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

ZAKRES PODSTAWOWY

III. 5. W odniesieniu do urzędu Prezydenta wykreślono pojęcie legitymizacji i zastąpiono poparciem społecznym. Należy zachować pierwotne brzmienie.

V. 4. Wykreślono ważne instytucje prawne: pełnomocnictwo i przedstawicielstwo. Jest to wiedza, użyteczna powszechnie i dla każdego. Należy to zachować.

V. 5. Zrezygnowano z form nabycia własności i zachowku. Wiedza użyteczna powszechnie. Należy to zachować.

VII. 4. Zrezygnowano w opisanie konfliktów etnicznych na terenie Unii Europejskiej. Zamiast tego uczeń ma podać jeden przykład takiego konfliktu. Redukuje to wiedzę o świecie współczesnym i otoczeniu politycznym Polski. Należy zachować pierwotne brzmienie.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

ZAKRES ROZSZERZONY

I.1. Wykreślono ten podpunkt, w którym uczeń ma charakteryzować klasyczne koncepcje osobowości. Należy to zachować.

I.9. Usunięto ten podpunkt, mówiący o asertywności i zachowaniach asertywnych. Jest to ważne zagadnienie dla rozwoju osobowości i powinno zostać utrzymane.

III.6. W zakresie nierówności społecznych zrezygnowano z analizy obiektywnych danych statystycznych. Zrezygnowano też z porównania nierówności w Polsce z nierównościami w innych krajach. Sugeruje to, że nierówności występują tylko w Polsce i zaburza uczniom obraz własnego kraju. Należy zachować pierwotne brzmienie.

III.10. Usunięto odniesienie do cennej literatury źródłowej, dotyczącej nierówności społecznych. Należy zachować pierwotne brzmienie.

VI.15. Wykreślono podpunkt dotyczący charakterystyki wybranego tygodnika opiniotwórczego. Jest to dobre ćwiczenie praktyczne. Należy to zachować.

VII.11. Usunięto ten podpunkt, traktujący o marketingu politycznym. Każdy świadomy Polak powinien wiedzieć o lobbingu. Należy ten podpunkt zachować.

VIII.1. Usunięto cały podpunkt o mechanizmach władzy na podst. “Księcia” Machiavellego i “Cesarza” Kapuścińskiego. Należy to zachować.

VIII.9. Ograniczona została wiedza o systemie rządów RFN. Ponieważ to nasz najważniejszy partner handlowy, należy przywrócić pierwotne brzmienie.

VIII.11. Usunięto cały podpunkt o mechanizmie sprawowania władzy we Francji i RFN. Należy pozostawić pierwotne brzmienie.

IX.5. Usunięto podpunkt o analizie dokumentów strategii rozwoju gospodarczego Polski. Należy to przywrócić.

IX.7. Usunięto ten podpunkt o polityce przemysłowej i żywnościowej Polski. Należy to przywrócić.

IX.14. Usunięto podpunkt o polityce Polski w dziedzinie nauki i innowacji. Należy to przywrócić.

X.11. Usunięto porównanie odpowiedzialności konstytucyjnej w RP i USA. Należy to przywrócić.

XI.8. Usunięto zagadnienia czynności prawnych i ich formy. To podstawowe zagadnienia prawne. Należy je przywrócić.

XI.9. Wykreślono użytkowanie, posiadanie, służebność. Należy to przywrócić.

XI.14. Usunięto elementy konieczne umów zlecenia i o dzieło. Należy to przywrócić.

XI.15. Usunięto cały podpunkt o instytucjach Prawa Pracy w Polsce. Należy to przywrócić.

XI.22. Wykreślono cały podpunkt o wykroczeniach i przestępstwach w Polsce. Należy to przywrócić.

XII.8. Usunięto cały podpunkt o pozyskiwaniu przez ucznia wiedzy o naruszeniach praw człowieka w Polsce. Należy to przywrócić.

XIII.4. Usunięto większość treści dot. porównywania różnych państw. Należy przywrócić pierwotne brzmienie.

XIII.6. Usunięto analizę globalizacji. Należy zachować pierwotne brzmienie.

XIII.23 Usunięto analizę niektórych organizacji międzynarodowych, ważnych dla porządku światowego. Należy przywrócić pierwotne brzmienie.

XIV.2. Usunięto analizę Traktatu fuzyjnego i Jednolitego Aktu Europejskiego. Należy przywrócić pierwotne brzmienie.

XIV.3. Usunięto analizę Traktatu amsterdamskiego i Traktatu nicejskiego. Należy przywrócić pierwotne brzmienie.

XIV.6. Usunięto część informacji o Radzie Europejskiej. Należy przywrócić pierwotne brzmienie.

XIV.12. Usunięto cały podpunkt dotyczący analizy polityki UE. Należy przywrócić ten tekst.

XIV.14. Wykreślono cały podpunkt o analizie skutków akcesji RP w UE. Należy przywrócić ten tekst.

XV.6. Wykreślono cały podpunkt nt. analizy relacji Polski z wybranym państwem pozaeuropejskim na przykładzie samodzielnie zebranych informacji. Należy przywrócić ten tekst.

Wnioski płynące z proponowanych zmian w WOS. Planowane zmiany nie dotyczą wcale dobrostanu dzieci, ale redukcji wiedzy Polaków, szczególnie wiedzy dotyczącej UE. Polacy mają po prostu nie wiedzieć, i to wydaje się głównym celem tej zmiany.

HISTORIA I TERAŻNIEJSZOŚĆ

SZKOŁA PONADPODSTAWOWA (LO I TECHNIKUM)

(Bartosz Kopczyński, Hanna Dobrowolska)

Zmian jest tak wiele, są tak głębokie i istotne, że wymagałyby osobnej ekspertyzy. Ze szczególną konsekwencją usunięte zostały wszelkie odniesienia do ogólnego pojęcia narodu i narodowej wspólnoty Polaków (tego dotyczy co najmniej kilkanaście proponowanych zmian), konkretne przykłady postaw patriotycznych i sylwetki bohaterów, szczególnie spośród duchowieństwa, antykomunistów, działaczy podziemia niepodległościowego itp. (kilkadziesiąt wykreślonych pozycji!).

Przykład: Treści nauczania – wymagania szczegółowe. **II. 19.** Usunięcie w całości: *w kontekstach powstańczej walki „żołnierzy niezłomnych” (rtm. Witold Pilecki, płk Łukasz Ciepliński, Danuta Siedzikówna ps. „Inka”) oraz postawy prymasa Stefana Wyszyńskiego (jego „non possumus” i internowanie w latach 1953–1956) wymienia przykłady wierności zasadom i męstwa różnych postaci wobec prześladowców.*

Wyjątkowo okrojony został także ostatni etap historyczny, po 1980 r., co sprawia, że człon nazwy przedmiotu “i Teraźniejszość” stracił odzwierciedlenie w proponowanej tematyce, jest nieadekwatny, a wręcz mylący.

Przykładami celowego zabiegu, polegającego na odkonkretnieniach, które zawieszają problem w faktograficznej próżni, są:

- **usunięcie** w pkt **III.4** dotyczącego przełomu 1956 roku w Polsce, potrzeby wskazania jego najważniejszych etapów **„poznański Czerwiec, Jasnogórskie Śluby Narodu, powrót Gomułki do władzy, uwolnienie prymasa Stefana Wyszyńskiego”**
- **wykreślony** pkt **V.6** w brzmieniu: **„przedstawia okoliczności i skutki wprowadzenia przez władze stanu wojennego 13 grudnia 1981 roku, formy walki reżimu PRL z wolnościowymi dążeniami Polaków (cenzura, „nieznani sprawcy”, Kopalnia Węgla Kamiennego „Wujek”, Lubin 1982 rok, zamordowanie Grzegorza Przemyka) oraz formy oporu wobec reżimu stanu wojennego”;**
- **wykreślony** pkt **VII.14** w brzmieniu: **„wskazuje i charakteryzuje najpoważniejsze wyzwania stojące przed Polską u progu trzeciej dekady XXI wieku (zagrożenia geopolityczne, kryzys demograficzny, utrzymanie tożsamości kulturowej, bezpieczeństwo energetyczne, polityka klimatyczna oraz jej koszty finansowe i społeczne)”.**

Wiele zmian ma charakter ideologicznie antykościelny, jak całkowite usunięcie licznych fragmentów z podstawy, np. w nowym punkcie **V.6** dotyczącym roli Kościoła katolickiego w Polsce w okresie po wprowadzeniu stanu wojennego **wykreślone zostaje doprecyzowanie: „pomoc wszystkim prześladowanym, kultura bez cenzury, msze za ojczyznę, osoba bł. ks. Jerzego Popiełuszki, pielgrzymki św. Jana Pawła II do Polski w 1983 i 1987 roku”.**

Ukryta promocja relatywizmu widoczna jest np. w dopowiedzeniach, jak poniższe oznaczone pogrubioną czcionką: “Omawiając wybrane zagadnienia, warto nawiązywać do lokalnych

bohaterów, **unikając niepotrzebnej martyrologii wydobyć różnorodność postaw obywatelskich i form ofiarności dla Rzeczypospolitej**” (warunki i sposób realizacji).

Po dokonaniu proponowanych zmian w efekcie powstałby inny przedmiot, pozbawiony większości przydatnej wiedzy i nastawiony na inny cel - manipulację świadomością ucznia, a nie na wyposażenie go w wiedzę opartą na faktach, umożliwiającą kształtowanie własnych opinii na realnych podstawach.

Jedyną racjonalną reakcją na projektowane zmiany dotyczące przedmiotu HiT jest ich odrzucenie.

FILOZOFIA

SZKOŁA PONADPODSTAWOWA (LO I TECHNIKUM)

(Bartosz Kopczyński)

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

ZAKRES PODSTAWOWY

III. 1. Wykreśla się pytanie o jedną zasadę rzeczywistości czy wiele zasad rzeczywistości. Jest to jedno z podstawowych zagadnień rzeczywistości, które w dalszym brzmieniu punktu III.1. zostaje rozwodnione. Wykreślone zagadnienie powinno zostać utrzymane.

III.2. Wykreślono zdanie: *dyskutuje na temat „czy rzeczywistość w swej istocie jest zmienna, czy niezmienna?”*. Powinno ono pozostać. Jest to jeden z najważniejszych problemów filozofii.

IV.4. Wykreślono cały punkt: *„rekonstruuje ponadczasowy spór o to, czy ludzkie czynności umysłowe można wyjaśnić wyłącznie w odwołaniu do procesów fizycznych: materializm (naturalizm) vs. Dualizm (antynaturalizm)”*. Kolejny fundamentalny problem filozoficzny, a także etyczny. Powinien zostać utrzymany.

V.4. Wykreślono dyskusję: *„dlaczego ludzie postępują źle?”* Jest to jeden z podstawowych dylematów etycznych, a zarazem jeden z celów nauczania filozofii.

VI.1. Należy utrzymać zastosowanie platońskiej teorii idei do wybranego sporu filozoficznego. Wykreślono punkt **VII** i scalono go z punktem VI. Z wykreślonego pkt VII należy zachować:

VII.1. - wielkie alegorie Platona: drugie żeglowanie, słońce, pierścień Gygesa, skrzydlaty zaprzęg. Należy to zachować.

VII.3. sformułowanie *“wyjaśnia sens potoczny i sensy filozoficzne terminu idealizm”*. Jest to jedno z fundamentalnych pojęć filozoficznych i powinno być zachowane.

VII.4. podpunkt: *wskazuje na wybranym przykładzie na obecność platonizmu w późniejszych epokach (np. w teologicznej myśli średniowiecznej, w nowożytnym matematycznym przyrodoznawstwie, w politycznych próbach budowania „państwa doskonałego”)*. Są tu omawiane kluczowe fakty i procesy z historii filozofii. Należy to zachować.

VII. (nowa numeracja, po wykreśleniu poprzedniego punktu VII) Nowy punkt VII dotyczy Arystotelesa. W pkt VII.3 usunięto pytanie *“kim jest człowiek”*. Należy je zachować.

VII.5. Usunięto omawianie klasycznej koncepcji prawdy. Jest to kluczowe pojęcie dla zrozumienia rzeczywistości. Należy to zachować.

VIII. Epikureizm i stoicyzm. Usunięto dwa istotne wątki: spór o kryterium moralnej oceny czynu oraz przykłady obecności wątków epikurejskich i stoickich w literaturze polskiej. Należy to zachować.

IX. Tropy sceptyczne. Usunięto wątki: czy jest możliwe osiągnięcie wiedzy i czy jest możliwe usunięcie niezgodności poglądów między ludźmi. Są to zagadnienia ważne dla komunikacji międzyludzkiej i należy je zachować.

X.1. Usunięto ideę dobra Platona. Należy ją zachować.

XI. Usunięto cały punkt o początkach estetyki. Z tego punktu należy zachować:

- pojęcia sztuki - starożytne, nowożytne, współczesne;
- kryterium piękna;
- typologia sztuki poetyckiej;
- pojęcie mimesis i katharsis.

Powyższe zmiany rzutują na dobór odpowiednich tekstów źródłowych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

ZAKRES ROZSZERZONY

I.2. Wykreślono niedopowiedzenie i okazjonalność. Powinny zostać zachowane.

I.2.1) - wykreślono zagadnie sprzeczności wewnętrznej. Powinno zostać zachowane.

I.3. Wykreślono część skutków posługiwania się wyrażeniami wadliwymi logicznie. Należy zachować wykreślone: niezrozumiałość, nieporozumienia słowne, paradoks ruchu. Wykreślono też ćwiczenia praktyczne na wyrażeniach wadliwych logicznie. Należy je pozostawić.

I.4. Usunięto problem perswazyjności definicji. Należy go zachować.

I.6. Wykreślono wynikanie definicyjne. Należy je zachować. Wykreślono klasyfikację rozumowań. Należy ją zachować.

I.6.7) - usunięto przykłady odróżniania dowodzenia od wyjaśniania i potwierdzania od obalania. Należy to zachować.

II.2. Św. Tomasz. Wykreślono: 3) *wyjaśnia, czym jest neotomizm i wymienia jego głównych przedstawicieli*; 4) *analizuje fragment Sumy teologii (cz. I, kw. 3, art. 1: Czy Bóg jest ciałem?)*.

Należy to zachować.

II.4. Wykreślono: 1) *objaśnia pascalowskie rozróżnienie porządku rozumu i porządku serca*; Należy to zachować.

II.5. Wykreślono: 1) *wyjaśnia, co to jest empiryzm i jakie są jego główne odmiany*; Bez tego cały punkt nie zostanie właściwie przyswojony. Należy to zachować.

II.7. Wykreślono: 3) *określa główne cechy niemieckiego idealizmu oraz wymienia jego ważniejszych przedstawicieli*. To kwestia ważna aby zrozumieć cały punkt. Należy to zachować.

II.10. Wykreślono: 1) *zna w zarysie historię myśli pozytywistycznej od encyklopedystów francuskich do Koła Wiedeńskiego*; 3) *odróżnia pozytywizm jako jedną z koncepcji poznania i nauki od samej nauki*; Zagadnienia istotne dla zrozumienia całego zakresu filozofii pozytywizmu. Należy je utrzymać.

II.12. Wykreślono: 1) *wymienia ważniejsze cechy, odmiany i przedstawicieli (w tym prekursorów) egzystencjalizmu*; Zagadnienie podstawowe dla zrozumienia całego zakresu egzystencjalizmu. Należy to zachować.

II.12.4) - wykreślono filozofię życia. Zagadnienie istotne, należy to pozostawić.

II.13. Wykreślono: 3) *omawia jeden z następujących kierunków filozofii XX wieku: neopozytywizm, pragmatyzm, filozofia lingwistyczna*; Zagadnienia istotne dla współczesnej myśli filozoficznej. Należy pozostawić.

III.1. Usunięto cały ten punkt, traktujący o koncepcjach uprawiania filozofii. Jest to istotne jako praktyczne ćwiczenie wcześniejszej wiedzy teoretycznej. Punkt ten należy zachować.

III.5. Usunięto: 1) *o sposób istnienia wartości moralnych (realizm – antyrealizm)*; Kwestie istotne, należy pozostawić.

III.6. Usunięto cały ten punkt o wybranych problemach bioetycznych. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia współczesnych koncepcji etycznych. Należy to pozostawić.

Warunki i sposób realizacji

Usunięto zdanie: *Podstawa stanowi 80% programu nauczania. Pozostałe 20% danego programu nauczania powinno zawierać rozwinięcie lub uzupełnienie materiału z części I, II lub III.* To wykreślenie usuwa zachętę uczniów do twórczej pracy własnej i sprzeciwia się pierwszemu celowi filozofii, jakim jest poznanie prawdy.

Konkluzje. Proponowane wykreślenie takich właśnie treści powoduje, że nauczanie filozofii w szkole ponadpodstawowej staje się oderwane od celów filozofii. Wysiłek, podjęty przez nauczycieli i uczniów po wykreśleniu w/w treści być może wyposaży ich w informacje, ale nie w wiedzę. Utracona zostanie też więź pomiędzy rozważaniami intelektu a realnym życiem, w którym objawiają się wpływy określonych prądów filozoficznych. Oficjalne uzasadnienie redukcji podstaw programowych głosi, że to dla dobra dzieci, które są przeciążone. Z tego powodu nie mają czasu na relacje rodzinne i rozwijanie pasji. Trudno doprawdy zrozumieć, dlaczego z tego powodu redukuje się Platona. Przecież ci uczniowie, którzy wybrali filozofię, zrobili to właśnie dlatego, że to ich pasjonuje. Jeśli więc wierzyć Ministerstwu, dla dobra uczniów, aby mieli czas na rozwijanie swoich pasji, ogranicza się im możliwości rozwijania pasji.

JĘZYK ŁACIŃSKI

SZKOŁA PODSTAWOWA

(Andrzej Hołowiński)

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Wykreślono pkt III. 2 i 3 w brzmieniu:

„2. Świadomość istnienia wartości zrodzonych na podłożu kultur greckiej i rzymskiej, wzbogaconych o pierwiastek judeochrześcijański, aktualnych w późniejszych epokach i współcześnie.

3. Świadomość celowości nauczania przedmiotów humanistycznych, nakierowanych na zakorzenienie w tradycji, ocalenie i aktualizowanie istotnych z historycznego punktu widzenia wartości, postaw i idei.”

Komentarz. Wykreślenie zapisów mówiących o fundamentalnych wartościach, które stoją u podstaw cywilizacji europejskiej, a których przekaźnikiem był w dużej mierze język łaciński jest *de facto* zrezygnowaniem z nadrzędnego celu, dla którego język łaciński jako przedmiot istnieje w polskiej szkole. Wykreślenie powinno zostać cofnięte.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. 2. a) – wykreślenie IV i V deklinacji jest całkowicie nieuzasadnione, do tych deklinacji należą bardzo częste w łacinie słowa (*senatus, exercitus, res, dies*), a z praktycznego punktu widzenia, ich opanowanie nie stanowi dla ucznia większego problemu.

I. 2. f) – nie należy wykreślać znajomości forom zaimków *hic ille*. Są to bardzo częste zaimki, a ich odmiana jest w wielu przypadkach zbliżona do odmiany zaimków, które nie zostały wykreślone.

I. 2. i) – nie należy wykreślać form najczęściej używanych w łacinie czasowników nieregularnych, takich jak: *fieri, ire, ferre, velle, nolle*. Trudno wyobrazić sobie czytanie najprostszycy tekstów, i to nie tylko w języku łacińskim bez znajomości tak podstawowych czasowników jak *iść* czy *chcieć*. Absurdalne jest pozostawienie czasownika *móc*, a wyrzucenie czasownika *chcieć*.

I. 3. c) – nie należy wykreślać: „podstawowe spójniki zdań współrzędnych”. Zapis ten ma na celu zwrócenie uwagi na spójniki, które często są pomijane w nauczaniu łaciny (nacisk jest zawsze kładziony na spójniki zdań podrzędnych), a które powinny być dokładniej przedstawione i omówione.

I. 4. Nie należy wykreślać konieczności znajomości ŁACIŃSKIEJ terminologii gramatycznej powinno zostać wykreślone. Opanowanie łacińskiej terminologii gramatycznej nie tylko pozwala uporządkować całą wiedzę o języku, lecz jest również okazją do skonfrontowania (przypomnienia) z polskim systemem gramatycznym. Bez dobrej znajomości terminologii łacińskiej trudno też korzystać z rozmaitych pomocy naukowych, gdzie jest ona zawsze obecna.

I. 5. Nie należy wykreślać: „rozdziela najważniejsze warianty wymowy łacińskiej”. Uczeń bardzo szybko spotka się z różnymi konwencjami wymowy łaciny i, biorąc pod uwagę fakt istnienia w internecie rozmaitych pomocy naukowych (podcastów, lekcji online itp.), gdzie często jest stosowana wymowa restytuowana oraz używania w liturgii katolickiej tzw. wymowy kościelnej, powinien zrozumieć, skąd wynikają znajdujące się w nich różnice.

I. 10. Nie należy wykreślać: „posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami oraz wpływu języka łacińskiego na języki nowożytne)”. Punkt ten w jasny sposób zwraca bowiem uwagę na rolę języka łacińskiego w rozwoju języków wernakularnych.

II. 1 i 5. W tych punktach zdecydowano się na wykreślenie zapisów, wskazujących na ciągłość i trwanie kultury antycznej od starożytności aż po czasy współczesne oraz rozumienie najważniejszych aspektów procesów kształtowania się kultury świata zachodniego. Jeśli zajęcia z języka łacińskiego mają skupić się nie tylko na świecie starożytnym i nie traktować go jako zamierzchłą przeszłość, której wpływ na naszą kulturę jest znikomy bądź tylko symboliczny. Propozycja wykreślenia nie powinna zostać uwzględniona.

JĘZYK ŁACIŃSKI

SZKOŁA PONADPODSTAWOWA (LO I TECHNIKUM)

(Andrzej Hołowiński)

We wstępie do PP zostały wykreślone zapisy, które precyzują i dookreślają, na czym polega trwanie wspólnoty kulturowej zbudowanej na fundamencie grecko-rzymskim, dopełnionym przez chrześcijaństwo. Skreślenie nazwisk jednych z największych przedstawicieli tej kultury może tylko zaciemnić obraz świata, który ma być przedstawiony uczniom.

Cele kształcenia – wymagania ogólne

III. 2. 3. Zniknął z tych punktów pierwiastek judeochrześcijański kształtujący kulturę grecko-rzymską. Należy ten zapis przywrócić, aby ukazać właściwe miejsce kultury chrześcijańskiej, bez której nie można mówić o zachodniej kulturze. Jest to ważne również z punktu widzenia samego języka łacińskiego i dzieł, które w nim powstały: większość z tych, które znamy powstaje właśnie w świecie chrześcijańskim. Brak podkreślenia tego faktu jest tak naprawdę zaciemnieniem obrazu języka łacińskiego.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. 2. d) – wykreślenie zaimków: idem, quidam, quisque należy anulować. Są to zaimki, których paradygmat odmiany jest zbliżony do zaimków is i quis. Często występują w łacinie, a ich opanowanie nie sprawia większych trudności uczniom.

I. 2. i) – wykreślenie formy rzeczownika odczasownikowego: gerundium powinno zostać anulowane. Gerundium jest dość prostą formą gramatyczną, której opanowanie i zrozumienie nie stanowi dla uczniów trudności.

I. 4. Nie należy wykreślać konieczności znajomości ŁACIŃSKIEJ terminologii gramatycznej. Opanowanie łacińskiej terminologii gramatycznej nie tylko pozwala uporządkować całą wiedzę o języku, lecz jest również okazją do skonfrontowania (przypomnienia) z polskim systemem gramatycznym. Bez dobrej znajomości terminologii łacińskiej trudno też korzystać z rozmaitych pomocy naukowych, gdzie jest ona zawsze obecna.

I. 5. Nie należy wykreślać rozróżnienia najważniejszych wariantów wymowy łacińskiej. Uczeń bardzo szybko spotka się z różnymi konwencjami wymowy łaciny i, biorąc pod uwagę fakt istnienia w internecie rozmaitych pomocy naukowych (podcastów, lekcji online itp.), gdzie często jest stosowana wymowa restytuowana oraz używania w liturgii katolickiej tzw. wymowy kościelnej, powinien zrozumieć, skąd wynikają znajdujące się w nich różnice.

Zachęcamy wszystkich, którym na sercu leży kształcenie i wychowanie dzieci i młodzieży w duchu wartości chrześcijańskich, patriotycznych oraz stanowiących trzon cywilizacji łaćńskiej, do zgłaszania własnych uwag do projektu zmian. Uwagi można zgłaszać do 19 lutego br. poprzez formularz internetowy udostępniony przez Ministerstwo Edukacji Narodowej pod adresem:

<https://ankiety-sio.men.gov.pl/index.php?r=survey/index&sid=965464&newtest=Y&lang=pl>

Szczegółowe zmiany w podstawie programowej dostępne są na stronie internetowej MEN: <https://www.gov.pl/web/edukacja/zmiana-podstawy-programowej--zaczynamy-prekonsultacje>

Swoje poparcie dla zaprezentowanych wyżej uwag i zastrzeżeń wobec proponowanych zmian w podstawie programowej wyrażają:

- 1) Jerzy Kwaśniewski w im. Fundacji Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris
- 2) Hanna Dobrowolska w im. Ruchu Ochrony Szkoły
- 3) Agnieszka Pawlik-Regulska w im. Stowarzyszenia Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności”
- 4) Jolanta Dobrzyńska, ekspert oświatowy, członek Narodowej Rady Rozwoju przy Prezydencie RP
- 5) Dr Artur Górecki w im. „Christianitas”
- 6) Bartosz Kopczyński w im. Towarzystwa Wiedzy Społecznej w Toruniu
- 7) Andrzej Hołowiński, Szkoła Podstawowa i Liceum św. Tomasza z Akwinu w Józefowie
- 8) Barbara Nowak – była Małopolska Kurator Oświaty
- 9) Dr hab. n. med. Dorota Sienkiewicz
- 10) Teresa Król w im. Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli I Wychowawców
- 11) Magdalena Czarnik w im. Stowarzyszenia Rodzice Chronią Dzieci
- 12) Monika Chilewicz - filolog angielski, Dyrektor Generalna Fundacji Mamy i Taty
- 13) Wojciech Starzyński w im. Fundacji „Rodzice Szkole”
- 14) Marcin Perłowski w im. Centrum Życia i Rodziny
- 15) Dr Paweł Wosicki w im. Fundacji Głos dla Życia
- 16) Marek Skiba w im. Stowarzyszenia Odpowiedziany Gdańsk
- 17) Paweł Zdziarski w im. Stowarzyszenia "Wspólnota i Pamięć"
- 18) Ewa Ślizień-Kuczapska – prezes zarządu Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Naturalnego Planowania Rodziny
- 19) Danuta Kubacka – Przewodnicząca Rady Regionalnej Sekcji Kobiet NSZZ "Solidarność" Regionu Mazowsze

- 20) Lidia Sokołowska-Cybart w im. Zarządu Światowego Stowarzyszenia "Republika Polonia"
- 21) Natalia Tarczyńska w im. Stowarzyszenie Solidarni 2010
- 22) Stowarzyszenie Narodowe Centrum Monitorowania Antypolonizmu
- 23) Wojciech Boberski w im. Stowarzyszenia Polska Jest Najważniejsza
- 24) Adam Słomka w im. Konfederacja Polski Niepodległej – Niezłomni
- 25) Katarzyna Jasińska, Barbara Hapońska – prezes i wiceprezes Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej Diecezji Warszawsko-Praskiej
- 26) Mirosława i Marek Chmielewicz, Centralna Diakonia Społeczna Ruchu Światło-Życie
- 27) Natalia Tarczyńska w im. Fundacji Cegielka dla Wolności Słowa
- 28) Bożena Ratter, Stowarzyszenie Pamięci Polskich Termopil i Kresów w Przemysłu
- 29) Danuta Skalska – prezes Towarzystwa Miłośników Lwowa, oddz. Bytom
- 30) Małgorzata Nowak – prezes Klubu Stanisławowian, oddziału stołecznego Towarzystwa Miłośników Lwowa
- 31) Jan Skalski – prezes Światowego Kongresu Kresowian
- 32) Katarzyna Tarnawa – Gwóźdź, radca prawny
- 33) Grzegorz Płaczek – prezes fundacji Nowe Spektrum
- 34) Adam Kania – prezes fundacji Polskie Veto
- 35) Paweł Kuglarz, radca prawny, były dyrektor Szkoły Prawa Niemieckiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego
- 36) Anna Zalewska - nauczyciel, członek NSZZ "Solidarność" od 1980 roku, Regionalnej Sekcji Kobiet Regionu Mazowsze, Regionalnej Sekcji Emerytów i Rencistów
- 37) Grzegorz Kutermankiewicz - były nauczyciel i były działacz opozycji NSZZ Solidarność